

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wprowadzenie	21

CZĘŚĆ PIERWSZA ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział I

Cechy prawa administracyjnego	27
1. Określenie prawa administracyjnego	27
2. Podział norm prawa administracyjnego	31
2.1. Prawo ustrojowe	31
2.2. Prawo materialne	32
2.3. Prawo procesowe (formalne)	34
3. Proces europeizacji prawa administracyjnego	35

Rozdział II

Źródła prawa administracyjnego	37
1. Pojęcie źródeł prawa	37
2. Źródła prawa unijnego	40
2.1. Podział prawa unijnego	40
2.2. Prawo pierwotne	40
2.2.1. Traktaty	40
2.2.2. Zasady ogólne prawa unijnego	41
2.2.2.1. Zasada pierwszeństwa prawa unijnego	41
2.2.2.2. Zasada bezpośredniego skutku prawa unijnego	42
2.2.2.3. Zasada równego traktowania (niedyskryminacji)	43
2.2.2.4. Zasada proporcjonalności (współmierności)	43
2.2.2.5. Zasada subsydiarności	44
2.3. Prawo wtórne (pochodne)	44
2.3.1. Prawo wiążące	44
2.3.1.1. Rozporządzenia	45
2.3.1.2. Dyrektywy	45
2.3.1.3. Decyzje	46

2.3.2. Prawo niewiążące (<i>soft law</i>)	46
3. Źródła prawa krajowego	46
3.1. Podział źródeł	46
3.2. Źródła powszechnie obowiązującego prawa	48
3.2.1. Konstytucja	48
3.2.2. Ustawy	49
3.2.3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	50
3.2.4. Rozporządzenia	51
3.2.5. Rozporządzenia z mocą ustawy	53
3.2.6. Akty prawa miejscowego	53
3.2.6.1. Klasyfikacja aktów prawa miejscowego	53
3.2.6.2. Akty prawa miejscowego wojewody	55
3.2.6.3. Akty prawa miejscowego organów niezespółonej administracji rządowej	57
3.2.6.4. Akty prawa miejscowego sejmiku województwa	58
3.2.6.5. Prawo miejscowe powiatu i gminy	59
3.2.6.6. Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza	62
3.2.6.7. Prawo zaskarżenia aktów prawa miejscowego	63
3.3. Wewnętrzne źródła prawa	65
4. Ogłaszanie aktów normatywnych	67
5. Nieformalne źródła prawa	71

Rozdział III

Podstawowe pojęcia teoretyczne w prawie administracyjnym	77
1. Pojęcie i rodzaje organów administracji	77
2. Właściwość organu administracji	79
3. Nadzór, kontrola, kierownictwo	81
3.1. Pojęcie i cechy kontroli	81
3.2. Rodzaje kontroli	83
3.3. Podmioty sprawujące kontrolę administracji publicznej	85
3.3.1. Kontrola sprawowana przez organy państwowe	85
3.3.2. Sądowa kontrola administracji	90
3.3.2.1. Sądy administracyjne	91
3.3.2.2. Sądy powszechne i szczególne	93
3.3.2.3. Trybunał Konstytucyjny	94
3.3.2.4. Trybunał Stanu	95
3.3.3. Kontrola wewnątrzadministracyjna	95
3.3.4. Kontrola społeczna	97
3.4. Pojęcie i cechy nadzoru	98
3.5. Kierownictwo i koordynacja	100
4. Zadania publiczne	101

Rozdział IV

Stosunek administracyjnoprawny	103
1. Pojęcie stosunku administracyjnoprawnego	103
2. Cechy stosunku administracyjnoprawnego	104

3. Elementy stosunku administracyjnoprawnego	105
4. Sposoby nawiązania stosunku administracyjnoprawnego	106
5. Rodzaje stosunków administracyjnoprawnych	107

Rozdział V

Określenie administracji	109
1. Pojęcie administracji w doktrynie	109
2. Płaszczyzny i sfery działania administracji	114
3. Modele administracji	115
4. Cechy administracji	117
5. Proces prywatyzacji zadań administracji publicznej	118

Rozdział VI

Podstawowe zasady działania administracji	123
1. Funkcje zasad prawa	123
2. Zasada praworządności i legalizmu	124
3. Zasada demokratyzmu	125
4. Zasada centralizacji i decentralizacji administracji	126
5. Zasada subsydiarności (pomocniczości)	130
6. Zasada proporcjonalności (współmierności)	132
7. Zasada zrównoważonego rozwoju	133
8. Zasada udziału obywateli w administrowaniu	135
9. Zasada jawności działań administracji	135
10. Zasada kompetencyjności	137
11. Zasada efektywności i skuteczności działania	138
12. Zasada współdziałania	140
13. Inne zasady działania administracji wynikające z postępowania administracyjnego	142

Rozdział VII

Prawne formy działania administracji	145
1. Pojęcie prawnych form i metod działania administracji	145
2. Klasyfikacja prawnych form działania administracji	146
3. Stanowienie aktu normatywnego administracji	151
4. Wydawanie aktów administracyjnych	153
4.1. Określenie aktu administracyjnego	153
4.2. Klasyfikacja aktów administracyjnych	154
4.3. Decyzja administracyjna	162
4.4. Ważność aktu administracyjnego	171
5. Porozumienie administracyjne	174
6. Umowa cywilnoprawna	179
7. Partnerstwo publiczno-prywatne	181
8. Ugoda administracyjna	184
9. Czynności faktyczne administracji	187
9.1. Cechy czynności faktycznych	187
9.2. Działalność społeczno-organizatorska administracji	187

9.3. Czynności materialno-techniczne	188
10. „Swoiste” prawne formy działania administracji	190

CZĘŚĆ DRUGA ZAGADNIENIA USTROJOWE

Rozdział VIII

Podziały terytorialne państwa	197
1. Pojęcie podziału terytorialnego	197
2. Czynniki kształtujące podział terytorialny	198
3. Klasyfikacja podziałów terytorialnych	198
3.1. Podział zasadniczy	199
3.2. Podział pomocniczy	204
3.3. Podział specjalny	205
4. Nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych	206
5. Strefy specjalne	207
5.1. Pojęcie strefy specjalnej	207
5.2. Podział stref specjalnych	208
5.3. Strefy związane z ochroną granicy państwa	209
5.4. Strefy służące ochronie środowiska	212
5.5. Strefy związane z ochroną byłych obozów zagłady	213
5.6. Strefy ekonomiczne	214
5.7. „Swoiste” strefy specjalne	215

Rozdział IX

Administracja centralna	217
1. Podział administracji centralnej	217
2. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	220
3. Organy zaliczane do naczelných organów administracji rządowej	223
3.1. Rada Ministrów	223
3.2. Prezes Rady Ministrów	226
3.3. Ministrowie kierujący działami administracji rządowej	228
4. Centralne organy administracji państwowej	231
4.1. Centralne organy administracji rządowej	231
4.1.1. Tworzenie organów centralnych	231
4.1.2. Cechy i rodzaje centralnych organów administracji rządowej	232
4.2. Inne centralne organy administracji państwowej	236

Rozdział X

Terenowa administracja rządowa	237
1. Podmioty wykonujące zadania administracji rządowej w województwie	237
2. Wojewoda	238
2.1. Powoływanie wojewody	240
2.2. Funkcje wojewody	240
2.3. Kierownictwo i nadzór nad działalnością wojewody	246
3. Administracja zespolona w województwie	246

4. Administracja zespolona w powiecie	250
5. Niezespolona administracja rządowa	252

Rozdział XI

Samorząd terytorialny	255
1. Teorie samorządu terytorialnego	255
2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego	257
3. Pojęcie samorządu terytorialnego	259
4. Zadania samorządu terytorialnego	262
4.1. Zadania gminy	263
4.1.1. Zasada domniemania właściwości gminy	263
4.1.2. Zasada subsydiarności	264
4.1.3. Zakres zadań gminy	265
4.1.3.1. Zadania własne	265
4.1.3.2. Zadania zlecone	269
4.1.4. Gminy o specjalnym statusie	270
4.1.4.1. Gminy uzdrowiskowe	270
4.1.4.2. Gmina warszawska	275
4.2. Zadania powiatu	276
4.2.1. Zakres zadań własnych powiatu	276
4.2.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	279
4.3. Zadania samorządu województwa	280
4.3.1. Charakter zadań własnych	280
4.3.2. Zadania z zakresu administracji rządowej	281
5. Władze jednostek samorządu terytorialnego	282
5.1. Forma bezpośrednia udziału mieszkańców	283
5.1.1. Wybory	283
5.1.2. Referendum lokalne	283
5.1.3. Konsultacje z mieszkańcami	289
5.2. Organy jednostek samorządu terytorialnego	291
5.2.1. Organy gminy	291
5.2.1.1. Rada gminy – organ uchwałodawczy i kontrolny	291
5.2.1.2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) – organ wykonawczy	297
5.2.2. Organy powiatu	304
5.2.2.1. Rada powiatu – organ uchwałodawczy i kontrolny	304
5.2.2.2. Zarząd powiatu – organ wykonawczy	306
5.2.3. Organy samorządu województwa	311
5.2.3.1. Sejmik województwa – organ uchwałodawczy i kontrolny	311
5.2.3.2. Zarząd województwa – organ wykonawczy	313
6. Jednostki pomocnicze oraz związki i porozumienia samorządu terytorialnego	315
7. Związki metropolitalne	319
8. Mienie jednostek samorządu terytorialnego	321
9. Nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego	323
9.1. Uprawnienia Prezesa Rady Ministrów	325
9.2. Uprawnienia wojewody	325
9.3. Uprawnienia regionalnej izby obrachunkowej	329

9.4. Uprawnienia o charakterze nadzorczym Sejmowi	331
10. Uprawnienia samorządowego kolegium odwoławczego	331

Rozdział XII

Podmioty administrujące	333
1. Samorząd zawodowy	333
2. Samorząd gospodarczy	334
3. Zakłady administracyjne (publiczne)	335
4. Fundacje	338
5. Organizacje pozarządowe i wolontariat	341

Rozdział XIII

Pracownicy administracji publicznej	345
1. Pojęcie służby publicznej	345
2. Pojęcie pracownika administracji	349
3. Korpus służby cywilnej	349
4. Pracownicy samorządowi	355
5. Inne grupy pracowników administracji	360
5.1. Urzędnicy państwowi	360
5.2. Pracownicy administracyjni sądów i prokuratury	362
5.3. Służba zagraniczna	363
6. Obowiązki pracowników administracji	364
6.1. Europejski Kodeks Dobrej Administracji	364
6.2. Obowiązki ustawowe pracowników administracji publicznej	366
6.2.1. Obowiązki członka korpusu służby cywilnej	367
6.2.2. Obowiązki pracownika samorządowego	368

CZĘŚĆ TRZECIA

WYBRANE ZAGADNIENIA PRAWA MATERIALNEGO

Rozdział XIV

Administracyjnoprawna sytuacja osób fizycznych	373
1. Ewidencja ludności	373
2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego	380
2.1. Kierownik urzędu stanu cywilnego	380
2.2. Akty stanu cywilnego	382
2.3. Pojęcie stanu cywilnego	386
2.4. Zasady prowadzenia aktów i rejestrów stanu cywilnego	387
2.5. Zasady rejestracji stanu cywilnego	389
2.6. Sporządzenie aktu urodzenia	390
2.6.1. Obowiązek zgłoszenia urodzenia dziecka	390
2.6.2. Dane wpisywane do aktu urodzenia	392
2.6.3. Rejestracja imienia dziecka	393
2.7. Rejestracja małżeństw	397
2.7.1. Formy zawarcia małżeństwa	399
2.7.1.1. Świecka forma zawarcia małżeństwa	399

2.7.1.2. Zawarcie małżeństwa przed osobą duchowną	401
2.7.2. Sporządzenie aktu małżeństwa	403
2.8. Rejestracja zgonów i sporządzenie aktu zgonu	406
3. Zmiana imienia i nazwiska	408
4. Dowody osobiste	413
5. Dokumenty paszportowe	421
6. Ochrona danych osobowych	428
Rozdział XV	
Obywatelstwo polskie	435
1. Pojęcie obywatelstwa	435
2. Formy nabycia obywatelstwa polskiego	437
3. Repatriacja	444
4. Utrata obywatelstwa polskiego	449
Rozdział XVI	
Status prawny cudzoziemców na terytorium RP	451
1. Pojęcie i kategorie cudzoziemców	451
2. Warunki przekroczenia granicy RP	452
3. Pojęcie i rodzaje wiz	455
4. Pobyt cudzoziemców	459
5. Kontrola legalności pobytu	463
6. Zobowiązanie cudzoziemca do powrotu	464
7. Formy ochrony cudzoziemców	469
7.1. Nadanie statusu uchodźcy	469
7.2. Ochrona uzupełniająca	473
7.3. Udzielenie azylu	474
7.4. Pobyt ze względów humanitarnych	475
7.5. Pobyt tolerowany	477
7.6. Ochrona czasowa	479
8. Karta Polaka	480
9. Cudzoziemcy – obywatele Unii Europejskiej	483
Rozdział XVII	
Mniejszości narodowe i etniczne oraz formy zrzeszania się obywateli	489
1. Mniejszości narodowe i etniczne	489
2. Stowarzyszenia	491
2.1. Pojęcie i cechy stowarzyszenia	491
2.2. Rodzaje stowarzyszeń	494
2.2.1. Stowarzyszenia tzw. rejestrowe	494
2.2.2. Stowarzyszenia zwykłe	497
2.3. Nadzór nad stowarzyszeniami	499
3. Zgromadzenia	501
3.1. Swoboda organizowania zgromadzeń	501
3.2. Pojęcie zgromadzenia i zgromadzenia spontanicznego	503
3.3. Obowiązki organizatora zgromadzenia	506

3.4. Zakaz odbycia zgromadzenia	512
3.5. Uprawnienia i obowiązki organu gminy	515
3.6. Zgromadzenia w uczelniach wyższych	516
4. Partie polityczne	517
5. Wykonywanie wolnych zawodów	518

Rozdział XVIII

Korzystanie z rzeczy i świadczeń publicznych	523
1. Drogi publiczne	523
2. Transport kolejowy	532
3. Sposoby korzystania z wód	534
4. Korzystanie z ofiarności publicznej	541
5. Korzystanie z pomocy społecznej	545
5.1. Pojęcie i cel pomocy społecznej	545
5.2. Świadczenia pomocy społecznej	549
5.3. Realizacja zadań pomocy społecznej	551
5.4. Pomoc osobom niepełnosprawnym	554
6. Korzystanie z zakładów publicznych	559
6.1. Oświata	559
6.1.1. Typy szkół	561
6.1.2. Wychowanie przedszkolne i obowiązek przedszkolny	563
6.1.3. Obowiązek szkolny i obowiązek nauki	564
6.2. Szkolnictwo wyższe	566
6.3. Biblioteki	569
6.4. Muzea	571
7. Zabytki	573

Rozdział XIX

Ochrona środowiska	579
1. Pojęcie i podstawowe zasady ochrony środowiska	579
2. Odpady	583
3. Formy ochrony przyrody	588

Rozdział XX

Bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz zarządzanie kryzysowe	595
1. Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego	595
2. System organów w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego	597
2.1. Formacje umundurowane administracji rządowej	598
2.1.1. Policja	598
2.1.2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu	602
2.1.3. Służba Ochrony Państwa	603
2.1.4. Straż Graniczna	605
2.1.5. Państwowa Straż Pożarna	608
2.1.6. Krajowa Administracja Skarbowa	611
2.2. Formacje samorządowe	613
2.3. Organizacje społeczne	616

2.4. Podmioty prywatne	618
2.4.1. Ochrona osób i mienia	618
2.4.2. Służby porządkowe organizatora imprezy masowej	620
3. Ochrona informacji niejawnych	627
4. Stany nadzwyczajne i stan epidemii	629
5. Zarządzanie kryzysowe	635
Rozdział XXI	
Bezpieczeństwo narodowe	639
1. Pojęcie bezpieczeństwa narodowego	639
2. Strategia bezpieczeństwa narodowego	640
3. Siły Zbrojne RP	642
3.1. Rodzaje i zadania Sił Zbrojnych	642
3.2. Żandarmeria Wojskowa	643
3.3. Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego	644
4. Organy właściwe w sprawach obrony narodowej	645
4.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	645
4.2. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego	646
4.3. Minister Obrony Narodowej	646
4.4. Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego	648
5. Powszechny obowiązek obrony narodowej	648
6. Administrowanie rezerwami osobowymi	649
6.1. Rejestracja i kwalifikacja wojskowa	650
6.2. Określanie zdolności do służby wojskowej	651
6.3. Ewidencja wojskowa	653
Bibliografia	655
Skorowidz	683